

Dataetiske principper

Hvad er dataetik?

Etik drejer sig om, hvordan vi bør handle. Dataetik drejer sig om, hvordan vi bør behandle data, herunder hvordan vi bør udvikle og anvende nye, digitale teknologier som kunstig intelligens. Dataetik fokuserer ofte på dataetiske dilemmaer. Et dilemma opstår når der både er noget der taler for, og noget der taler imod en databehandling. Arbejdet med dataetik kan hjælpe med at vurdere og afveje modstridende dataetiske hensyn, så man træffer de rigtige beslutninger.

Det er ofte lettere at arbejde med dataetik, hvis man gør sig klart, hvilke dataetiske principper som er på spil. Dataetisk Råd arbejder med **tre overordnede** og **ni underordnede** dataetiske principper. Tilsammen dækker de et bredt udsnit af de etiske hensyn, som typisk er på spil i en dataetisk problemstilling.

De tre overordnede principper

Generelle og grundlæggende for dataetikken.

1

Sikre selvbestemmelse

Selvbestemmelse (også kaldet "autonomi") er en persons evne til at træffe selvstændige, meningsfulde beslutninger om, hvordan vedkommende vil leve sit liv. Det dataetiske princip om at sikre selvbestemmelse siger, at vi bør behandle data, så vi ikke unødigt begrænser menneskers mulighed for selvstændigt og meningsfuldt, at bestemme over deres eget liv.

2

Gøre gavn, ikke skade

At gavne er at forbedre et menneskes liv. At skade er omvendt at gøre et menneskes liv værre. Det dataetiske princip om at gøre gavn, ikke skade siger, at vi bør behandle data så vi forbedrer menneskers liv, og ikke gør deres liv værre.

3

Sikre retfærdighed

Retfærdighed drejer sig om de sociale relationer og strukturer som former menneskers liv og vilkår. Det dataetiske princip om at sikre retfærdighed siger, at vi bør behandle data, så vi skaber sociale relationer og strukturer som er rimelige og ligeværdige for alle.

De ni underordnede principper

Fokuserer på specifikke udfordringer og hensyn i dataetikken

1 Værdighed

Værdighed drejer sig om den moralske status og sociale anseelse som mennesker har. Princippet om værdighed i dataetikken siger, at vi bør tage etisk hensyn til alle når vi behandler data, og at vi ikke bør behandle data på måder, som nedværdiger mennesker.

2 Frihed

Frihed drejer sig om de konkrete muligheder mennesker har for at handle, tænke og tale. Frihed kan begrænses af fysiske forhindringer, risici, og mangel på ressourcer. Princippet om frihed i dataetikken siger, at databehandling bør fremme menneskers muligheder for at handle, tænke og tale.

3 Privatliv

Privatliv drejer sig om hvilke dele af en persons liv andre har adgang til. Princippet om privatliv i dataetikken siger, at databehandling bør beskytte menneskers personlige informationer, for eksempel ved at begrænse indsamling, opdagelse og deling af personlige data.

4 Sikkerhed

Sikkerhed drejer sig om at begrænse risici og undgå farer. Princippet om sikkerhed i dataetikken siger, at databehandling bør være robust og pålidelig, så der ikke opstår utilsigtede og uønskede effekter, for eksempel fordi et IT-system bryder sammen eller hackes.

5 Velfærd

Velfærd drejer sig om personers livskvalitet, ved at de trives og får opfyldt deres behov, og undgår fysisk og psykisk lidelse. Princippet om velfærd i dataetikken siger, at databehandling bør fremme menneskelig velfærd.

6 Ansvarlighed

Ansvarlighed drejer sig om, hvorvidt det er muligt at holde personer ansvarlige for konsekvenserne af deres handlinger. Princippet om ansvarlighed i dataetik siger, at det bør gøres klart hvem som er ansvarlig for databehandling, således at de pågældende kan holdes ansvarlige for konsekvenserne af databehandlingen.

7 Retssikkerhed

Retssikkerhed drejer sig om de grundlæggende juridiske rettigheder, som borgere har overfor både staten og hinanden, for eksempel lighed for loven, og at man er uskyldig indtil det modsatte er bevist. Princippet om retssikkerhed i dataetikken siger, at databehandling ikke bør underminere eller krænke disse rettigheder.

8 Lighed

Lighed drejer sig om hvordan hver enkelt person er stillet i forhold til andre, for eksempel med hensyn til muligheder, rettigheder eller materielle goder. Princippet om lighed i dataetikken siger, at databehandling bør fremme lighed og begrænse ulighed, for eksempel ved at teknologien ikke diskriminerer.

9 Forklarlighed

Forklarlighed drejer sig om hvorvidt mennesker kan forstå hvordan data behandles. Princippet om forklarlighed i dataetikken siger, at det bør være muligt for mennesker at forstå hvordan deres personlige data behandles, især når databehandlingen påvirker deres liv.